

AZJA KONTYNENTEM WIELKICH KONTRASTÓW

MAGDALENA ANNA
JANKUN

SCENARIUSZ LEKCJI (SPE)

Program nauczania geografii w szkole podstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Elżbieta Miterka
Recenzja merytoryczna – Alicja Węsierska-Kwiecień
Agnieszka Stanuszkiewicz
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Adresat:

uczeń klasy VIII szkoły podstawowej

Miejsce:

gabinet geograficzny

Czas realizacji:

1 godzina dydaktyczna

Temat:

Azja kontynentem wielkich kontrastów.

Podstawa programowa:

XIV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji. Azja jako kontynent kontrastów geograficznych; Uczeń: 1) Wykazuje na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów.

Cele lekcji:

Poznasz kontrasty powierzchniowe, klimatyczne, wodne i roślinne Azji.

Kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w obszarze wielojęzyczności;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje matematyczne.

Cele szczegółowe operacyjne:

- wskażesz Azję na mapie świata;
- określisz położenie geograficzne Azji, korzystając z mapy fizycznej Azji;
- omówisz linię brzegową Azji;
- wskażesz umowną granicę między Europą i Azją;
- wskażesz na mapie elementy składające się na ukształtowanie powierzchni Azji;
- wskażesz na mapie najwyższe góry oraz największą depresję;
- wskażesz na mapie najdłuższe rzeki, największe oraz najgłębsze jezioro Azji;
- omówisz kontrasty klimatyczne i roślinne Azji, korzystając z map tematycznych Azji.

Metody/formy pracy:

wykorzystanie narzędzi ICT, mapa mentalna, metoda prezentacji gadająca ścianą, praca indywidualna, w parach, w grupach oraz całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

podręcznik, e-podręcznik do nauczania geografii, tablica interaktywna, tablety/ komputery, aplikacja Google Earth, atlasy geograficzne, zasoby internetu.

Narzędzia TIK do wykorzystania na tej lekcji oraz cel ich zastosowania:

e-podręcznik www.epodreczniki.pl/reader/c/140479/v/latest/t/student-canon/m/icmJuzmjGe#icmJuzmjGe_d5e200, zasoby internetu.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy multimedialnej cele lekcji.
2. Uruchamia na tablicy interaktywnej aplikację Google Earth, a chętny uczeń wyszukuje Azję. Dyskusja na temat wielkości oraz położenia geograficznego.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel na tablicy interaktywnej wyświetla mapę hipsometryczną Azji zamieszczoną w e-podręczniku. Jednocześnie uczniowie wyszukują mapę Azji w atlasach geograficznych.
2. Uczniowie pracują w parach, korzystając z atlasów geograficznych. Dyskutują na temat cech charakterystycznych położenia geograficznego Azji i zapisują spostrzeżenia. Wskazane pary podchodzą do mapy hipsometrycznej i dzielą się z klasą swoimi wnioskami. Dyskusja na forum. Nauczyciel uzupełnia braki, wskazując istotne elementy. Prosi o wyszukanie skrajnych punktów Azji.
3. Nauczyciel przypomina sposób obliczania rozciągłości południkowej. Uczniowie dokonują obliczeń w zeszytach przedmiotowych.
4. Nauczyciel podaje kolejne zadania dla par uczniowskich do pracy z atlasem geograficznym, prosi uczniów o wyszczególnienie elementów zaliczanych do linii brzegowej. Uczniowie analizują, następnie charakteryzują na forum linię brzegową Azji.
5. Nauczyciel prosi uczniów o przypomnienie informacji dotyczących umownej granicy między Azją a Europą (treści poznane przy temacie o położeniu geograficznym Europy). Uczeń-ochotnik wskazuje granicę na mapie hipsometrycznej Azji.
6. Nauczyciel prosi uczniów o odwołanie się do wiedzy opanowanej na wcześniejszych lekcjach dotyczącej elementów składających się na ukształtowanie powierzchni ziemi.
7. Praca w grupach. Korzystając z atlasów geograficznych, uczniowie wyszukują góry, wyżyny, niziny, depresje. W obrębie swoich zespołów umiejscawiają elementy na mapie, odpytują się wzajemnie. Następnie poszczególni członkowie podchodzą do

mapy ściennej i wskazują jeden z elementów, na przykład grupa pierwsza góry, druga niziny itd.

8. Nauczyciel na tablicy interaktywnej uruchamia aplikację Google Earth, by uczniowie obejrżeli poszczególne elementy z różnej wysokości nad powierzchnią ziemi i z powierzchni ziemi.
8. Na tablicy interaktywnej nauczyciel wyświetla z e-podręcznika: „Tabela 2. Wielkie kontrasty w ukształtowaniu powierzchni”. Wspólna analiza. Wnioski.
9. Praca w grupach. Korzystając z atlasów geograficznych oraz z zasobów internetu, uczniowie wyszukują najdłuższe rzeki Azji, wskazują ich zlewisko, największe i najgłębsze jeziora. W obrębie swoich zespołów umiejscawiają elementy na mapie, odpytują się wzajemnie. Następnie poszczególni członkowie podchodzą do mapy ściennej i wskazują jeden z elementów. Dyskusja na temat przyczyn, kierowana przez nauczyciela.
10. Praca w parach. Za pomocą atlasów geograficznych uczniowie odczytują strefy klimatyczne i typy klimatów Azji oraz strefy roślinne. Wskazują kontrasty oraz ich przyczyny. Dyskusja na forum klasy.
11. Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej mapę z e-podręcznika: „Typy klimatu” i prosi uczniów o wskazanie głównych czynników decydujących o kontrastach klimatycznych i roślinnych.
12. Praca w grupach. Opracowanie mapy mentalnej zbierającej wszystkie treści z lekcji.
13. Za pomocą metody gadająca ściana każda grupa omawia na forum wytwór swojej pracy.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel dokonuje oceny pracy jednej wylosowanej grupy. Prosi uczniów o dokonanie samooceny. Nauczyciel bierze przy ocenianiu pod uwagę wkład, zaangażowanie i możliwości uczniów.

Komentarz metodyczny

Scenariusz dostosowany do uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych – dysfunkcja wzroku.

Przy realizacji zagadnień, w których głównym środkiem dydaktycznym są wszelkiego rodzaju mapy, atlasy geograficzne, dla ucznia z dysfunkcją wzroku właściwe ich zrozumienie jest bardzo trudne, a nawet niemożliwe. Dlatego też nauczyciel powinien dostosować odpowiednio warunki, aby uczeń miał szanse na kształtowanie umiejętności adekwatnie do jego możliwości. Ważne jest zorganizowanie uczniowi przyjaznej przestrzeni, w której czuje się komfortowo, i która wspomaga proces edukacyjny. Najkorzystniejsze dla ucznia będzie miejsce blisko tablicy multimedialnej, naprzeciwko mapy hipsometrycznej, najlepiej na

środku. Uczeń zawsze powinien mieć możliwość podejścia do mapy czy tablicy kiedy nie rozpoznaje elementów ze swojego miejsca. Dla uczniów słabowidzących należy stosować duże mapy i wyraźne egzemplarze. Na wielu mapach, atlasach czy globusach konieczne jest pogrubienie konturów, powiększenie napisów i znaków. Prowadzący zajęcia powinien słownie objaśniać wszystko to, co robi, by uczeń w pełni mógł uczestniczyć w lekcji. Uczniowie mogą używać szkielek powiększających oraz różnorodnych pomocy optycznych. Podczas pracy z mapą należy też pamiętać, że przy bliskim kontakcie z nią traci się widok na całość. Istnieją na rynku atlasy przystosowane do potrzeb uczniów z dysfunkcją wzroku. Warto również zaopatrzyć uczniów w mapy plastyczne.

Uczniowie słabowidzący powinni mieć odpowiednio więcej czasu, aby mogli zidentyfikować szczegóły, ze względu na utrudnione postrzeganie. Nauczyciel powinien zadbać o powiększoną czcionkę (16 albo 24) kart pracy i tekstów.

Ciemne pisaki

i kontrastowe linie ułatwiają pisanie uczniowi z dysfunkcją wzroku.

Formy pracy na zajęciach powinny być elastyczne. Wskazana jest forma pracy zespołowej i pracy w parach, która sprzyja rozwijaniu więzi i ewentualnej wzajemnej pomocy między kolegami, koleżankami z ławki.

Przy demonstracji map, plansz i tablic z rysunkami, diagramami, schematami i tabelami nauczyciele powinni zwracać uwagę na ich czytelność dla uczniów słabowidzących, a mianowicie, czy są one odpowiedniej wielkości, narysowane właściwej grubości liniami, z wysokim kontrastem barwnym i kontrastem w stosunku do tła, a także czy znajdują się w odpowiedniej odległości od nich. Uczniom niewidomym należy zapewnić możliwość korzystania z brajlowskich książek, rysunków wypukłych, a uczniom słabowidzącym z książek z powiększoną czcionką.

Innym rozwiązaniem jest wykorzystanie komputera w pracy z uczniem słabowidzącym lub niewidomym. Istnieją bowiem programy mogące powiększyć określone fragmenty tekstu do kilkudziesięciu razy, zmienić kolor obrazu i tła, symulować na ekranie wędrującą lupę oraz odczytywać na głos to, co znajduje się na ekranie monitora.

W pracy z uczniami o SPE jednym z najprostszych sposobów dopasowania metod jest modyfikacja ćwiczeń, zadań i poleceń, polegająca na dostosowaniu ich, tak by mogły być wykonane przez uczniów o niższym potencjale i zaproponowaniu zadań trudniejszych dla uczniów zdolnych. Nauczyciel powinien stosować różne techniki pracy z uczniem, uwzględniając SPE: pomoc w czytaniu poleceń i treści zadań, dokładną analizę treści i upewnianie się, że uczeń rozumie, wydawanie krótkich i konkretnych poleceń, wydłużenie czasu na pracę z tekstem i wykonanie prac pisemnych, sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu i poleceń, zapis trudnych, nowych terminów na tablicy, zwracanie uwagi uczniom na poprawność zapisów oraz wprowadzanie ćwiczeń utrwalających, pomoc w wykonywaniu

rysunków, schematów. Przy ocenie ucznia ze SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Wystawiona ocena nie może wynikać z porównania postępów z innymi uczniami. Musi być wielostronna. Należy przy jej wystawieniu wziąć pod uwagę indywidualne osiągnięcia ucznia oraz jego nowo zdobyte umiejętności, wkład pracy, zainteresowanie i aktywność na zajęciach. Nauczyciel powinien stosować ocenianie kształtujące, które eliminuje stres związany z ocenianiem. Musi także udzielać informacji zwrotnej dotyczącej wiedzy i umiejętności uczniów w tym uczniów o SPE. Warto wprowadzić metodę samooceny, między innymi poprzez zaproponowaną technikę zdań podsumowujących. Dobór metod i narzędzi kontroli należy do nauczyciela, ponieważ to on zna najlepiej potrzeby uczniów. Scenariusz jest uniwersalny, nie zawiera żadnych barier i może być modyfikowany do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.